

Сідляр Вікторія Володимирівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри податків та фіскальної політики
ЗУНУ, м. Тернопіль

Николишин Наталія Ігорівна

студентка гр. ФМСм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДНИМ ПОТОКАМ

Митний контроль та митне оформлення товарів займають важливе місце в системі інструментів здійснення митної справи. Від ефективності процедур митного контролю, що застосовуються до товарів, які переміщуються через митний кордон України, залежить повнота виконання завдань, покладених на митні органи: виявлення контрабанди та порушення митних правил, сплата до Державного бюджету податків та зборів і т.д. Саме тому виникає потреба в покращенні процедур здійснення митного контролю в Україні.

Сьогодні митний контроль є одним з основних видів державного контролю, оскільки постійне зростання зовнішньої торгівлі та міжнародних відносин вимагає посилення контролю на кордоні держави. Система митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) спрямована на забезпечення дотримання митнотарифних і нетарифних заходів, які держава застосовує для захисту життя і здоров'я населення, навколишнього середовища, а також для захисту своїх економічних інтересів. Водночас, методи митного регулювання можуть самостійно стимулювати розвиток торговельного співробітництва держави і впливати на розвиток її економіки.

Основною метою митного контролю є дотримання норм Митного кодексу України за допомогою диференціації його форм. Здійснення митного оформлення товарів неможливе без проведення заходів митного контролю, дію яких направлено на виявлення ознак, що вказують на склад митних правопорушень адміністративного та фінансового характеру, а форми митного контролю дають можливість попередити, виявити та усунути порушення, забезпечуючи інтереси національних товаровиробників та держави.

В сучасних тенденціях протидія контрабандним явищам виступає одним з пріоритетних завдань України як незалежної держави у захисті її економічних інтересів. Соціально-економічний розвиток держави залежить від швидкого та якісного вирішення цієї проблеми. Не секрет, що це явище набуло нового розвитку: щороку воно має тенденцію поширювати і вдосконалювати діяльність організованих об'єднань, змінювати їх структуру та в сучасній багатій соціально-економічній сфері широко розповсюджувати тіньові економічні відносини. Практично всі злочини чи правопорушення, вчинені організованими об'єднаннями, так чи інакше пов'язані з економічною сферою, де є найпривабливіші об'єкти посягань для організованих груп та види діяльності, які їм найбільш характерні.

Митні правопорушення та контрабандні потоки створюють підґрунтя для нечесної конкуренції на ринку, оскільки неякісні товари можуть продаватися під виглядом якісних або ж якісні – за цінами нижчими, ніж у конкурентів, незаконно ввезенні товари створюють не доброзичливу конкуренцію внутрішньому виробнику, примушуючи його обмежувати або навіть закривати виробництва [1, с. 161].

Таким чином, митні правопорушення та контрабандні явища завдають шкоди як суспільству у цілому, так і конкретним громадянам-споживачам незаконно ввезених товарів. Крім того, руйнування внутрішнього виробництва, а отже, скорочення робочих місць та бюджетних програм, може викликати соціальні протести як у працівників окремої галузі, так й у певних регіонах. Що, безумовно, впливає на стан економічної безпеки держави.

Незважаючи на те, що частка митних злочинів в загальній структурі злочинності в Україні досить незначна, проте рівень їх соціальної та економічної небезпеки дуже високий. Це обумовлює необхідність боротьби з цими діяннями, враховуючи усі мотиви (чинники) вчинення, загрози, що виникають та індикатори (критерії) митної злочинності.

Митні делікти визначаються такими особливостями:

- недостатній контроль з боку правоохоронних відомств за походженням та рухом капіталів через митний кордон України;
- здійснення державою протекціоністської митної політики, яка проявляється введенням непомірно високих ставок ввізного мита;
- низький рівень поінформованості громадян про митні процедури та правила здійснення зовнішньоекономічних угод;
- масова інтеграція населення, яка створює прецедент для скоєння контрабанди та митних злочинів [2, с. 221].

Основні чинники, які обумовлюють існування контрабандної діяльності:

- низький рівень забезпеченості населення;
- високий рівень контрабанди в прикордонних областях, де для значної частини мешканців вона перетворилася на основне джерело доходів;
- висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу;
- недосконалість митного та податкового законодавства;
- недостатньо ефективний рівень діджиталізації митного та прикордонного контролю.

Відомо, що основними предметами контрабанди є промислові та продовольчі товари, транспортні засоби, наркотичні засоби, зброя, боєприпаси, історичні та культурні цінності, валюта, аудіо-, відео-, комп'ютерна та побутова техніка, тютюн, нафтопродукти, ювелірні вироби [3]. А останнім часом активізувалися контрабандні потоки медичних препаратів та зброї.

Констатуємо, що найбільш поширеними схемами протиправного переміщення товарів на сьогодні залишаються: ввезення вантажів без оформлення митних документів, сплати платежів і податків, фіксації в обліках відповідних служб; переміщення вантажів шляхом підміни або підробки товаросупровідних документів, маскування товарів під інші, маніпуляції з

найменуванням та кодуванням товарів, їх кількістю та вагою; адресування імпорту на адресу неіснуючих підприємств; переміщення вантажів поза пунктами пропуску на «зеленій» ділянці кордону; оформлення транспортних засобів із товарами як таких, що переміщуються «порожніми»; «перерваний» транзит (товари під час ввезення в Україну заявляються як «транзитні» з подальшим їх вивантаженням на території України та формальним закриттям «транзиту»); підміна товарів після їх ввезення на митну територію України на шляху слідування до внутрішньої митниці призначення; зникнення товарів, які не випущені у вільний обіг та знаходяться під митним контролем, із місць їх зберігання (складів та місць тимчасового зберігання, територій портів й аеропортів) [4].

Контрабандні потоки товарів – це дуже поширений спосіб увезення товарів на територію України. Наслідки такої активності впливають на всі сфери економічного життя країни. Упевнено можна стверджувати, що сучасна контрабанда – одна зі складових організованої злочинності у сфері економіки.

Тому боротьба з контрабандою – першочергове завдання не тільки митної служби, але й держави взагалі, адже потерпає від цього явища насамперед державний бюджет.

Список використаних джерел:

1. Годованець О. В. Митний контроль: сутність та економічний зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 20, Ч. 1. С. 159-163.
2. Дьяченко О. В., Вишинська Т. Л., Литвин С. М. Митний контроль як один із засобів виявлення правопорушень у сфері митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. №2. Том 1. С. 218-227.
3. Дмитрів В. І. Вектори протидії митній злочинності в Україні та світі. *Ефективна економіка*. 2018. Вип. 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/63.pdf
4. Бусол О. Проблема контрабанди в Україні: як змінити систему протидії? *LexInform*. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/problema-kontrabandy-v-ukrayini-yak-zminyty-systemu-protydiy/>